פועל'ט ביי זיך די אתכפיא אויף צו אָוועקגעבן דאָס געלט אויף צדקה, טוט מען עס מן הסתם לשמה. ב) וויבאַלד אַז מיט זיין געבן צדקה איז דאָך דער נותן מקיים אַ מצוה, איז בשעת אַ איד טוט אַ מצוה טוט ער עס מן הסתם צוליב דעם אויבערשטן. דערצו איז נאָך דאָ אַן עצה — צו געבן די צדקה אָן פרסום, מתן בסתר, וואָס דעמאָלט איז נאָך גרינגער צו פועל'ן ביי זיך עס זאָל זיין לשמה.

מה שאין כן ביי קבלת הצדקה, וואָס א) דער עני ואביון דאַרף ניט האָרעווען מיט זיך בכדי צו נעמען צדקה; ער איז דאָך מקבל די צדקה להחיות נפשו ונפשות בני ביתו (וואָס דער הכרח איז דאָך אויף אַזוי פיל אַז ער רעכנט זיך ניט מיט שוועריקייטן, און ער איז זיך מבזה און משפיל ווייל ער מוז דערצו אָנקומען), ב) ער דאַרף ניט אויסן זיין מקיים זיין אַ מצוה, ער טוט עס פשוט ווייל ער דאַרף האָבן מיט וואָס צו שפייזן זיך און זיינע בני בית. דערפאַר דאַרף דער מקבל האָבן אַ ספּעציעלע הוראה און נתינת כח פון דער תורה, אַז אויך זיין קבלת הצדקה זאָל זיין לשמי. וויבאַלד אַז פון אַ אידן מאָנט זיך: „בכל דרכיך דעהו", אַז אַלע זיינע ענינים זאָלן זיין דורכגעדרונגען מיט קדושה, איז דאָך קיין אונטערשייד ניט וואָס ער טוט, צי ער דאַרף זיך מכריח זיין צו טאָן די זאַך, אָדער דאָס איז אַ דבר המוכרח לו; אַן ענין של עונג, צי היפך מזה — אַלץ וואָס ער טוט דאַרף זיין צוליב דעם אויבערשטנס וועגן, בכל דרכיך דעהו.

און דעריבער איז די הוראה אַז עס זאָל זיין לשמו יתברך איז די תורה מרמז ביים ענין פון עשיית המשכן, ווייל, ווי ערקלערט פריער, דער ענין פון ועשו לי מקדש איז דער ענין — בכל דרכיך דעהו.

(משיחת ש"פ משפטים תש"כ)

תצוה

משניות*) סדר מועד (מסכת חגיגה) ענדיקט זיך מיט דעם דין, אַז מזבח הזהב און מזבח הנחושת (אינן מקבלין טומאה) מפני שהן כקרקע דברי ר"א וחכ"א מפני שהן מצופין. דער פשוט'ער פשט דערפון איז: דער מזבח הזהב וואָס איז געווען אין מקדש ווי אויך דער מזבח הנחושת וואָס איז געווען אין מקדש האָבן ניט מקבל געווען טומאה, ערקלערט ר' אליעזר אַז דער טעם דערפאַר איז ווייל די תורה גלייכט זיי צו צו דער ערד, און ערד איז ניט מקבל טומאה, די חכמים זאָגן אַז זיי זיינען ניט מקבל טומאה דערפאַר ווייל זיי זיינען געווען מער ניט ווי באַדעקט מיט גאָלד אָדער קופּער, במילא איז דער באַדעק בטל צום אינעווייניק, און דער אינעווייניק איז ניט מקבל טומאה.

תורה הק' וועלכע איז געגעבן געוואָרן פון אויבערשטן ית' וואָס איז

* אַזוי ווי אין סיום פון פרשת תצוה רעדט זיך וועגן דעם מזבח הזהב, און אין דער פריערדיקער סדרה — פרשת תרומה — וועגן דעם מזבח הנחושת, דרוקן מיר אַן אויסצוג פון רבי'נס שליט"א אַ בריוו (וואָס ער האָט געשריבן צו א „חברה משניות", ווען זיי האָבן געמאַכט אַ סיום אויף סדר מועד), אין וועלכן עס ווערט ערקלערט וועגן די צוויי מזבחות.

אין־סוף, איז אויך אין סוף, און זי גילט מיט די זעלבע שטאַרקייט אין אַלע ערטער און אין אַלע צייטן. פונקט ווי זי איז געווען שטאַרק ווען דער אויבערשטער האָט זי געגעבן צו די אידן דורך משה רבינו אויף דעם הר סיני, אַזוי שטאַרק איז זי אויך אין אונזערע צייטן פון פינסטערן גלות, און אין אַלע ערטער פון ערד קוגל.

די תורה איז אויך אין סוף אין דעם וואָס יעדער ענין פון תורה האָט אין סוף פירושים וואָס ווערן פאַנאַנדער־געטיילט אין פיר סוגים: פשט רמז דרוש סוד [1].

דער רמז און מוסר השכל וואָס מיר קענען אָפּלערנען פון דער משנה סוף סדר מועד און אָנווענדן אין אונזער טאָג טעגליכן לעבן:

יעדער איינער אין זיין שטאָט און לויט זיין מצב, איז אַ מקדש וואו עס רוט די שכינה — ושכנתי בתוכם. אין בית המקדש זיינען דאָ פאַרשידענע כלים, דאָס זעלבע ביי יעדן אידן זיי־נען דאָ פאַרשידענע ענינים: שכל, געפילן כו׳. אין די ענינים קען זיין אַז עס זאָל זיך אַריינמישן אַ זייטיקע פני׳, אַ וואָכעדיקע, ניט הייליקע מחשבה, און עס קאָן אויך זיין אַז עס זאָל זיך אַריינמישן ניט נאָר אַ וואָכעדיקע זאַך נאָר אַפילו אַן אומריינע זאַך, אַ זאַך וואָס איז פאַרבונדן מיט אַן עבירה ח״ו, דאָס הייסט היפך פון רצון פון אויבערשטן יתברך, היפך פון תורה ומצוות.

אין אַנדערע ווערטער: די כלי פון מענטשן — דער שכל אָדער מחשבה אָדער אַן אַנדער כח — איז טמא געוואָרן, און מ׳דאַרף זוכן וועגן ווי דאָס זאָל צוריק ריין ווערן און זאָל ווידער ווערן אַ כלי פון מקדש, ווייל דעם אויבערשטנס מקדש — יעדער איד, מאַן און פרוי — דאַרף זיין טהור.

מענטשן טיילן זיך (בגשמיות, אָדער ברוחניות) אויף רייכע און אָרימע. אויף דעם רייכן זאָגט מען אַז בּאַ אים איז אַלץ גאָלד [2], און אויף דעם אָרעמען — אַז זיינע מטבעות זיינען קופּער [3].

ביי יעדן אידן אָבער אָן אויסנאָם, ווי ער זאָל ניט זיין אין זיינע אינער־ליכע אָדער אין זיינע אויסערליכע ענינים און געפילן, איז אַלעמאָל גאַנץ די נקודת היהדות — דאָס פּינטעלע איד — וואָס וויל טאָן דעם אוי־בערשטנס רצון, ווי דער רבי כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע הכ״מ *) האָט געזאָגט: אַ איד ניט ער וויל, ניט ער קען זיין אָפּגעריסן פון ג־טלעכקייט. און דאָס ווערט אָנ־גערופן בשם מזבח. מזבח איז דער טייטש קוילענען (זביחה) און ברענ־גען אַ קרבן צום אויבערשטן ית׳.

זאָגט די משנה אַז סיי די אידן וועלכע זיינען מזבח הזהב — די רייכע אידן — סיי די וועלכע זיינען מזבח הנחושת — די אָרימע אידן — איז בשעת מען דערמאָנט זיך אַז מען איז אַ מזבח, אַז דער אינגעוויי־ניקס־טער, דער אמת׳ער רצון איז צו שעכטן דעם יצר הרע און טאָן דעם אויבערשטנס ווילן, איז אינן מקבלים טומאה. און מ׳זאָגט דע־רויף דעם טעם, מפני שהן כקרקע,

1) ראה שער הגלגולים הקדמה יז.

2) ראה ב״ב כה, ב: מצפון זהב כו׳ להעשיר יצפין.

3) ראה משנה רפ״ד דב״מ דרק ג׳ סוגי מטבעות הן: זהב כסף ונחושת.

*) דער בריוו איז געשריבן געוואָרן אין שנת ההסתלקות פון כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע.

פונקט ווי ערד וואָס אַלע טרעטן אויף איר, אַזוי (ווי מיר בעטן ונפשי כעפר לכל תהי׳) האָט מען ניט קיין אייגענעם ווילן נאָר דעם ווילן וואָס השי״ת האָט אונז אַנטפּלעקט אין דער תורה הק׳.

דברי ר׳ אליעזר (בן הורקנוס) וואָס ווערט אָנגערופן ר׳ אליעזר הגדול, וואָס ער איז געווען שקול כנגד כל חכמי ישראל [4]), און ניט קוקנדיק אויף זיין גרויסקייט, האָט ער באַ זיך אַליין ניט פאַרנומען קיין אָרט, ביז אַז ווי די גמרא זאָגט [5]), מעולם לא אמר דבר מה שלא שמע מרבותיו. במילא האָט ער אויך דערזעהן אין יעדן אידן גלייך די פּנימיות זיינע, די נקודת היהדות, ישראל ואורייתא וקוב״ה כולא חד [6]), אַז דער גאַנצער לעבן פון אַ אידן איז מקיים צו זיין תורה ומצוות. און ער האָט געלערנט זיינע תלמידים דעם דרך אַז דער געוואַלדיקער שכל איז צוזאַמען מיט פולשטענדיקען ביטול, ווי עס ווערט אויסגעדריקט אין דער שיטה מעולם לא אמר דבר מה שלא שמע מרבותיו.

וחכמים אומרים — די איבעריקע חכמים האָבן געהאַלטן, אַז דער וועג איז אַ צו שטרענגער פאַר אַלעמען, ניט פיל קענען די שיטה דורכפירן, האָבן זיי גענומען אין באַטראַכט אויך די חיצוניות, די אויסווייניקסטע פון אידן: עס טרעפט אַמאָל אַז מ׳ווערט ח״ו נכשל, און בפרט „מזבח הזהב״, וואָס איז אָפט פאַרקאַכט אין זהב־זאַכן ביז דאָס ברענגט אים לפי שעה ניט צו טאָן דעם אויבערשטנס ווילן, און אויך ביי אָרעמעלייט (מזבח הנחושת), מצד דערויף וואָס זיי קומט אָן שווערער זייער געלט, זיינען זיי אויך אַמאָל עובר אויף רצון הוי׳ — פונדעסטוועגן זאָגן די חכמים — איז די נקודת היהדות (דער מזבח) ניט מקבל טומאה מפני שהן מצופין.

ווייל סיי דאָס גאָלד ביים גביר סיי די נחושת ביים אָרימאַן איז דאָס נאָר אַ צודעק פון דרויסן, אָבער אינעווייניק איז ריין, און קען ניט מקבל טומאה זיין. און די פּנימיות איז אַזוי שטאַרק אַז סוף כל סוף איז דער ציפּוי בטל צו די פּנימיות. און ער וועט סוף כל סוף זיכער תשובה טאָן, און צוקומען צום אמת: אַז דאָס לעבן און קיום פון אַ אידן איז מער ניט ווי ג־טלעכקייט, וואָס דערצו דערגרייכט מען נאָר דורך לימוד התורה וקיום המצוות.

און דאָס זיינען אויך די כלים פאַר די ברכות גשמיים וואָס דער אויבערשטער האָט צוגעזאָגט אין דער תורה: אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו גו׳ ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו גו׳ [7]).

(ממכתב ט״ו מרחשון תשי״א)

---

4) אבות פ״ב, מ״ט.
5) סוכה כז, ב. כח, א.
6) ראה זח״ג עג, א.

7) הענין הנ״ל בעומק יותר ובקיצור נמרץ: יעויין בספר המצות להצמח צדק, מצות בנין מקדש פ״ב, דארבעה כלים ראשים היו במקדש, מנורה ושולחן מזבח הפנימי ומזבח החיצון, והם כנגד חגת״ם, ובזה מובן רישא דמשנה הנ״ל דמנורה ושלחן שייך בהם טומאה. משא״כ מזבח הפנימי ומזבח החיצון שהם בקו האמצעי (ראה ג״כ לקו״ת במדבר ס, א. שם נא, א) שעולה בפנימיות הכתר, הארון (נגנז, כי אין שייך שליטה ח״ו בו) שבקדש הקדשים שבו מונחים הלוחות. ובכל זה צריך טעם על זה כיון שזהו מידות שבקו האמצעי, והטעם הוא שהם כקרקע, כאין ואפס דכתר — (הוספות לתו״א ריש מג״א). ובכל זה מקרא מפורש וכתוב שדומה לקרקע — רק במזבח החיצון, מל׳ — מזבח אדמה תעשה לי, כי נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן. ועד שאפילו בשבה״כ — ארעא (רק) אתבטלת. ובשני

פ׳ זכור

א. אין דער הפטרה פון פרשת זכור ווערט דערציילט, ווי שאול האָט רחמ־נות געהאַט אויף אגג מלך עמלק און אויף „מיטב הצאן והבקר״ פון עמלק׳ן, און אַז דאָס איז געווען קעגן דעם רצון פון דעם אויבערשטן, און דערפאַר האָט דער אויבערשטער צוגענומען די מלוכה פון שאול׳ן און זי איבערגעגעבן צו דוד׳ן.

די הפטרה און אויך די קריאה פון פרשת זכור האָבן אַ שייכות צו פורים, וואָס דערפאַר ווערן זיי געלייענט דעם שבת פאַר פורים. אין פשטות איז פאַרשטאַנדיק אָט די שייכות, ווייל המן הרשע איז דאָך „האגגי״ — האָט געשטאַמט פון אגג׳ן [1] (וועגן וועמען עס ווערט דערציילט אין דער הפטרה פון פרשת זכור), וואָס ער האָט געשטאַמט פון עמלק׳ן [1] (און וועגן זכירת מעשה עמלק רעדט דאָך די קריאה פון פרשת זכור). ובפרט לויט ווי חז״ל דערציילן [2], אַז המן הרשע איז געבוירן געוואָרן נאָר דורך דעם וואָס שאול האָט ניט באַלד גע׳הרג׳עט אגג׳ן, איז נאָך מער פאַרשטאַנדיק די שייכות פון פורים צו דער הפטרה, ווייל די גאַנצע גזירה אויף די אידן דורך המן הרשע, איז אַרויסגעקומען פון דעם חטא וואָס שאול האָט ניט באַלד גע׳הרג׳עט אגג׳ן.

אין תורה זיינען אַלע ענינים בדיוק. איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אַז ניט נאָר די פאַסירונג אין אַלגעמיין, נאָר אויך אירע פרטים וואָס ווערן דערציילט אין דער הפטרה — די טענות פון שאול׳ן: „הקימותי את דבר ה׳״ (איך האָב מקיים געווען די רייד פון דעם אוי־בערשטן); „למען זבוח לה׳ אלקיך״ (ער האָט געלאָזט לעבן די צאן ובקר בכדי זיי צו ברענגען פאַר קרבנות צום אויבערשטן), און דער ענטפער פון שמואל הנביא: „הנה שמוע מזבח טוב״ (פאָלגן (דעם אויבערשטן) איז בעסער ווי ברענגען אַ קרבן); „מאסת את דבר ה׳״ — זיינען אויך פאַרבונדן מיט פורים.

ב. די גמרא זאָגט [3] אויפן פסוק [4] „בן שנה שאול במלכו״, אַז ער איז געווען ריין פון אַ חטא ווי אַ קינד פון איין יאָר. איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס וואָס ער האָט געלאָזט לעבן אגג׳ן, אויך די מיטב הצאן והבקר, איז עס ניט געווען ווייל ער האָט סתם ניט

המזבחות גופא — מזבח הפנימי, תפארת ז״א, הוא עשיר לגבי מזבח החיצון, מלכות דלית לה מגרמה כלום. והטעם שאין צריך טבילה, אותיות הביטול, משום שהם עצמם בטול, דומים לקרקע, או שציפויין בטל לגבי הפנימיות. ורבי אליעזר הרומז על עצמות ומהות א״ס ב״ה, שנקרא ע״ש אלקי אבי בעזרי (במדב״ר פי״ט, ז), ונק׳ הגדול, במקום גדולתו כו׳, ראה גם בהחיצוניות — הפנימיות, ואין צורך שהציפוי יהי׳ בטל לגבי הפנימיות, כי גם הציפוי מצד עצמו בטל, אין עוד.

משא״כ לחכמים, והלכה כמותם, כי לא בשמים היא, כ״א הנהגה דסדר השתלשלות, הציפוי מצד עצמו יכול לקבל טומאה, אלא שעי״ז שנעשה ציפוי לפנימיות בטל. ואכמ״ל וד״ל.

1) תרגום ותרגום שני למגלת אסתר ג, א.

2) ראה מגילה יג, רע״א. תדא״ר פכ״ד. יל״ש בשלח רמז רסח.

3) יומא כב, ב.

4) שמואל א יג, א.